

Kako prijetno je v takej hiši, kder otroci radi in pobožno molijo. Zórka je bila še malozmožno dekletce, pa je vender že toliko znala, da je vsako jutro sklenila nežni ročici in dejala: „Oče moj nebeški! dodeli mi moči, da bodem dobra in pridna in da vselej in povsod zvršujem tvojo sveto voljo!“

—*—

* * *

Laž v obleki resnice.

(Pravljica. — Češki spisal Fr. Polášek.)

aži ni bilo doma po godu; nikdo jej ni verojel, nikomur ni bilo do nje. In namenila se je iti po svetu.

Precej v sosednjem vasi se ustavi. Bila je to majhena vas, za lučaj dolga. Kakih dvanajst raztrganih kočic, nekoliko drvarnic in hlevčkov in tam ob gozdu podrt kozolec — to je bilo vse.

„To imate tukaj lepó, samó kar je resnica!“ začne govoriti v prvej koči.

A na pohojenem tlaku je skakalo nekoliko rôsnihi otrok, v jednom kotu za ograjo je oglušljivo meketala koza, v drugem pod klopjó je kokotala koklja, a v kotu pri durih je krulil prašiček. Dim z ognjišča je zginjal pri oknu in durih, ker dimnika ni bilo.

„Prosim te, Katra, daj vže kozi kaj jesti, da mi ne mekeče v jedno mér!“ oglasi se gospodar od dela. Delal je slavnike. „In potlej odpravi to babnico, da se nas ne prime!“

„To je čudna družina!“ tolaži se Laž odhajajoča.

Ali tudi v ostalih kočicah se jej ni nič drugače godilo, da-si je odprla vse zatvornice svoje zgovornosti. Tukaj je rekla to, drugod ono — povsod laž — jednomu je svetovala takó, drugemu onako — nobenemu dobro — takó da so jo ljudje kar odpravili.

„Je-li to vender resnica, da bi imela kratke noge, da bi ne prišla daleč!“ premišlja sama v sebi. „Moram vže drugače do tega priti!“

Imela je starejšo a ne pravo sestro, Resnico. Precej se odpravi k njej, da jej posodi obleko, da bi je nikdo ne spoznal takó hitro. Potem otide zopet po svetu.

Prehodila je nekoliko vasic — vsaj veste zakaj! — dokler ne pride do nekega mesteca pod gorami. Na konci ulic doide starko, opirajočo se ob palico.

„Kaj je novega, babica?“

„Ej, nič novega, nič — samó da je ta svet vže ves predružen. Pomislite: O Jurjevem so izvolili mojega sina za župana!“

„To je častno za-nj!“

„Lepa hvala! Ali on ni za to, komaj da umeje podpisati svoje ime. A zdaj mi zanemarja polje in živino.“

„Zakaj pa ima gospodinjo in družino?“

„Saj res — tí mu kaj storé! Matí županja je po ves dan v kuhinji, pripravlja gostije in hodi na nje, a družina ne skrbi za nič. Ravno kar sem zaslačila hlapce, ki so postopali. Ako pojde to takó naprej, pride vse posestvo na boben. Saj vže takó dolgovi jedó z nami z mize.“

„Pojdite v Ameriko; tam človek ne pozna starosti, tam sede vsak kar k gotovemu.“

„To je tra-là-là! Glejte, da naprej pridete — jaz nisem od danes, jaz sem vas spoznala precej tudi v tej krinki. In — z Bogom, dogovorili sve!“

Mestece je bilo od zunaj dosti čedno. Pobeljene hiše pa so vendar večkrat zakrivala notranji nered. Gospodarji, zvečine kmetje, skrbeli so malo za povzdigo svojega gospodarstva. Nedavno še le so zmogli povišati trg v mesto, predelali hiše, napravili kočije in igrali gospódo. Delo na polji jim vže ni bilo po volji, tem bolje pa pivo v gostilnici. V kuhinji se je vrtel zmirom gošče mlinček za kavo. Hčerke so odložile vaška oblačila, sinovi pa, če niso imeli za karte, grebli so ravnodušno iz žitnice in nosili židom.

„Tlà so dovolj zrahljana,“ misli si Laž, „treba bode sejati.“

Še tistega dne napové, da se misli tukaj naseliti. Sploh ni ničesar oporekala. Poklic za gospodarstvo si je dobila na imé sestrično. Izprva jej še ni šlo prav gladkó — selski ljudje so nezaupni, posebno proti tujcu — ali počasi je to premagala. Gospodarstvo se je posrečilo imenitno. H komur je hotela, k temu je šla. Nekateri jo je poznal, nekateri je ni poznal. A mnogo več je bilo teh, ki je niso poznali. Nekomu sede na jezik, nekomu se ukrade v misli, nekomu zleze še celó v kri; in kakor jo je le kdo občutil, lagal je, da se je kadilo za njim. In takó je nalagal in prevaril mož ženo, žena moža, otroci roditelje in družina vso hišo. Krivičniki so imeli brzo dela do grla. Za kratka se je na nekaterih kmetijah dogospodarilo, na drugih pa je šlo kar kupoma narazen.

„In to vse je zakrivila ta gujusna Laž!“ tožil je mestni župnik uradniku, ki je ravno dospel semkaj, da bi dovršil dražbo nekega posestva. „Kar se je ustanovila tukaj, zanemarja izročena mi čreda moje opomine, zanemarja in ne veruje, da-si jasno vidi, da jo ta nestvor podpira v lenobi, dà, še celó vabi do prevare in tatvine. Dal bi za to nekaj let, ko bi mogel odpoditi odtod to kačo.“

Ni je odpodil, izgubila se je sama. Ali seme, zasejano v zrahljana tla, dajalo je dobre sadove in nikakor jih ni bilo moč iztrebiti.

S tihim korakom izgubi se odtod, vedoč, da bode delo, začeto v njenem zmislu, uspevalo tudi brez nje. Ukrene tudi ogledati si nekoliko po glavnem mestu, in zaide v vojašnico. V vozu na železnici stopi nekej gospici na nogo.

„Ouvé!“ zategne ta zobé od bolečine. Ubožica — imela je kurja očesa na nogi.

„Krivico sem vam naredila?“

„O prosim, nič, prav nič se ni zgodilo.“

Laž je spoznala v njej Uljudnost, svojo daljno soródnico.

V glavnem mestu sreča jih mnogo svojega rodú. Tam so jej roke nudile: prevára, zvitost, napačnost, licemerstvo, trdoglavost, napetost, prezirljivost, opravljanje, obrekovanje in druge nekreposti.

Obiskavši hišo za hišo, videla in slišala je mnogo stvari. Kupci so bajè do jednega prodajali samo pravo blagó; gostilničarji so posluževali svoje goste vedno sè svežimi jedili in pijačami, mladiči so nosili naočnike na nosu samó iz potrebé; nikdo se ni ponašal s ponarejenimi lasmi; služabniki niso nikdar prevárali in obrekovali svojih predstojnikov; krivičniki in njih posredovatelji so bili pravi dobrotniki ljudij; novine so pisale nepristransko in brez vsakega pretiranja — in takó dalje, in takó dalje.

Laž bi bila veselja poskočila na ulicah, ko bi se bilo to spodobilo. Kupivši si pajčolan vnide v cerkev, kjer se je vršila prava pobožnost.

Obisk je bil jako skrômen, a ti, ki so tu bili, niso imeli vsi v mislih, da so v hiši, Bogu posvečenej. Tu sta si dva šeptala neprestano do ušes, tam se je držal nekov frkolin za nos, da bi ne počil v glasen smeh, v konci klopi pod propovednico je dremala starka, poleg nje je zrla mlada ženska izza molitvenika na novo obleko gospodične, pred njo stoječe, a dolí pri uhodu ste se prepirali skoraj na glas dve svečarici.

Po svetej maši je govoril duhovnik od oltarja k ljudem. Po besedah sv. evangelija je poveličaval resnico, ki je prišla kot hči iz očesa Stvarnikovega, resnico, ki drži svet skupaj, a v némar je pustil laž kot začetnico pekla, ono laž, ki je zapeljala precej v raji v kačjej podobi v greh prve naše stariše, da bi mogla vreči v pogin človeški rod. In ko se blagi duhovnik razvname, zakliče z visokim glasom: „Poznam te, gadje pleme, in strgam obleko raz gnjusni tvoj obraz kadarkoli in kjerkoli te zasačim!“ Tu začuti Laž, kakó jej lici žarite in brez obotavljanja otide, kakor bi je polil. „Tam ni mesta za nas, tam žgó pod noge“, pomisli si idoč v gostilnico, da bi po tej razburjenosti ukrala kako drobtinico.

V obednici je viselo zrealo do malega od stropa do tal. Laž se grozno huduje nad njim; kadarkoli pogleda vanj, vidi le resnico, to je: naličeno obličje, ponarejene lasé in izposojeno obleko.

„Izvestno, da slabo kaže to zrealo,“ glasila se je njena sodba o njem.

Večer tega dne je prebila v gledališči, in to na svojo popolno zadovoljnost. Po volji jej je bilo namreč, da so bili igralci v resnici nekaj drugega nego na deskah, ki pomenijo svet. Jeden je igral tam kralja, a domá ni imel ni pohištva, da ne rečem vojske in podložnih. Drugi je prebodel z jednim mahom svojega tekmeča, a nič se mu ni za to zgodilo. Tu zopet je pravila jedna, da so jo otrovali, a nihče izmej gledalcev jej ni pritekkel na pomoč. In ko nazadnje umrè, niti zvonili jej niso. In še najlepši je bil konec: kakor hitro pade zavêsa, poskoči rajnka na zdrave noge in vrag in nasprotnik njegov gresta zložno skupaj po pozorišči.

Tudi v zbornico zavije Laž nekega dne. Tam so sedeli gospodje bistrega uma in globoke učenosti, tudi ljudje plitvega duha in površnega znanja, svetli ministri in dvorni svétniki, visoka žlahta in vitezi brez jekla, prelati in svečeniki, vlastelji in priprosti kmetje, doktorji in profesorji, možje trdih glav in blažilnih mislij, sloveči govorniki, rogovileži in klečeplazci. Laž je poslušala njih besedam z vso pozornostjo. Tu govori jeden črez dve uri o neznanej stvari, v govoru sicer premišljenem a malo zanimivem, takó, da se je vže malo ne polovica zbornikov na mah poizgubila, a ti, kar jih je še ostalo, govorili so ali zévali. In da si tu pa tam pristavi, da je to, kar govori, resnica — vender to ni bila resnica, ampak le njegova izmišljotina. Drugi pa mu odgovori na te dokaze brez priprave; a ta govor, nasejan z gostimi dovtipi, glasil se je takó dobro in prepričevalno, da so bile klopi v tem trenutku zopet zasedene, a na konci so poplašali govornika pristaši njegovi z burnim ploskanjem. Laž pa mu ne ploska, ampak siče zlobnosti in ropoče z nogami z drugimi vred takó dolgo, dokler ne zagrozi prvomestnik zbornice, da bode dal galerijo izprazniti. In potem se še le oddahne z raznimi „oho!“ katera besedica jej je jako godila.

Iz zbornice Laž ne gre mirna, ker je tam nadvladala resnica.

Velikomestno življenje pa je bilo Laži prav po volji. Bili so seveda tudi tukaj ljudje resnicoljubni, ki bi si dali raje jezik odrezati, nego da bi se zatekali k laži; a teh je bilo mnogo manje in Laž je slavila tu prave gostije. Mnogi so lagali, ker so bili hudobni, mnogi zavoljo dobička ali tudi navade, mnogi tudi, ker so to videli na drugih; in kdor je še dvomil, temu je skočila na jezik in ga šegotala, da jo je precej izpustil.

Vsakdanji gost je bila Laž v družinah, kjer prevladuje poželjivost v besedi in ošabnost v dvomih, kjer se dela marsikaka nepristojnost na rovaš plemenitih nravij. In to ni dobro!

K svojim je hodila Laž po domače, k neznanim pa se je upala le preoblečena. Sploh je hodila in hodi Laž tudi še zdaj najraje v tujej obleki in pod pajčelanom.

Prevel B—c.

Osel in lisica.

(Basen.)

„Am pa ti rujavka?“ vpraša osel lisico, pasoč se ob robu zelenega gozda. „V vas po pečenko, ker jutri je nedelja, pa se ne spodobuje, da bi nas jeden delal nečast božjemu dnevnu. Treba si je še o pravem času poskrbeti za svoje.“

„In kakó pa ti, dolgouhi sivec,“ reče lisica, „ali ne posvečuješ tudi ti svetega dneva?“

„Vže na vse zgodaj moram nositi vodo, potlej me vpreže moj gospodar v voziček, in vleči mu ga moram na vse strani po sejmiščih. A to še ni dosti, da prebijam glad in žejo, nego vesel moram biti, kadar dobim poleg leskovke kako pest sená ali pa kak grizljeje trave. O kako srečna si ti, ker imaš sedem nedelj v tednu!“

„Ako želiš tudi ti imeti sedem nedelj v tednu,“ pristavi lisica, „pobégni svojemu gospodarju, in hrani se kakor jaz in moje sorodstvo! Po gozdu ti raste toliko tečne in okusne solate, da jo ti in sto tvojih bratov vse leto ne pohrustate.“

„Oj, dà, dà!“ vzdihne osel in glasno zariga.

Lisica pa se izgubi v gošči, ker se je bližal gospodar dolgouhega siveca, da bi pognal svoje živinče zopet domov.

Ko se osel nekega dne zopet pase v senci kraj zelenega gozda, spomni se prijetnih lisičinih besed in svojega prestanega trpljenja, ter pobegne v gozd. Po kratkem potu pride do širokega prostora, na katerem je bilo drevje posekano in je rastle obilo osata. „To bode življenje!“ misli si in hlata po zelenem osatu. — Ali kmalu pride gospodar z dolgo leskovko v roki ter nažene ubozelega siveca zopet domov.

Ko se osel zopet pase kraj zelenega gozda v senci, pride memo lisica in pravi: „Nù, sivec, kako je s tvojo svobodo?“

„Vse moje nade in želje po svobodi mi je izgnal moj gospodar z debelo leskovko iz glave,“ odgovori osel in tožno zariga.

Lisica se mu porogljivo nasmeje in pravi: „Osel, zapomni si: kdor svobodo prav ceniti zna, ne pozablja je vže v prvem zelniku!“

Jos. Lavrič,